

NAAR EEN RIJK PLATTELAND

Manifest voor Groningse uitwerking
van Deltaplan Biodiversiteitsherstel

Ondertekenaars hebben een gezamenlijk streefbeeld:

- een landelijk gebied met een fraai cultuurlandschap en een rijke biodiversiteit
- met versterking van het toekomstperspectief voor boerenbedrijven
- en een actieve betrokkenheid van de Groningers hierbij

Manifest voor Groningse uitwerking van Deltaplan Biodiversiteitsherstel

1

Gebiedsniveau

Voor herstel van de biodiversiteit is in de hele provincie op gebiedsniveau een samenhangende aanpak nodig voor de drie 'werkroutes' natuur, landbouw en openbare ruimte. Het één kan niet zonder het ander. De indeling die provincie Groningen hanteert in zeven landschapstypen zou hierbij als vertrekpunt kunnen dienen (Zuidelijk Westerkwartier, Wierdenland & Waddenkust, Gorecht, Centrale Woldgebied & Duurswold, Veenkoloniën, Oldambt en Westerwolde). Zo kunnen we in regio's die qua landschap, bodem en agrarisch gebruik een duidelijke samenhang vertonen gebiedsgericht aan de slag.

2

Landschappelijke dooradering'

Een 'landschappelijke dooradering' in de gehele provincie speelt hierbij een cruciale rol. Deze dooradering bestaat uit landschapselementen als akkerranden, slaperdijken, bermen en oevers, en versterkt het kenmerkende landschap van de streek. Biodiversiteitswinst kan gehaald worden door natuurvriendelijk beheer van bestaande landschapselementen en aanleg van nieuwe elementen, zoals struwelen, in het agrarisch gebied en op terreinen van natuurbeherende organisaties. De landschappelijke dooradering draagt niet alleen bij aan natuur en landschap, maar levert ook functionele biodiversiteit op voor een natuurinclusieve landbouw.

3

Natuurinclusieve landbouw

Tegelijkertijd moet er voor de landbouw perspectief zijn voor de transitie naar een natuurinclusieve landbouw. Hieronder verstaan we een kringlooplandbouw zoals geschetst in de visie 'Waardevol en Verbonden' van het ministerie LNV, aangevuld met maatregelen gericht op herstel van biodiversiteit. De benadering moet twee werelden met elkaar verbinden waarbij biodiversiteit de agrarische bedrijfsvoering ondersteunt en natuurinclusieve landbouw de natuurgebieden versterkt. We zien een werkwijze voor ons die niet dwingend is, maar gericht is op samenwerken, keuzemogelijkheden bieden, kansen benutten en meebewegen met ontwikkelingen.

4

Bredere maatschappelijke opgave

De opgave voor de landbouw is onderdeel van een veel bredere maatschappelijke opgave om tot een circulaire economie te komen waarbij grondstoffen en energie niet worden uitgeput en die niet ten koste gaat van de biodiversiteit. De Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw Noord-Nederland is een belangrijke eerste stap en een vliegwiel in de transitie naar een natuurinclusieve landbouw. Waar de Regiodeal zich richt op pilots om de komende jaren de concepten van natuurinclusieve landbouw in de praktijk te ontwikkelen, wil dit manifest het speelveld verbreden naar de gehele provincie, verbinding leggen met andere opgaven en ook perspectief bieden voor de lange termijn. Dit vanuit de inzet om herstel van biodiversiteit provincie-breed te realiseren.

5

Nieuw bedrijfseconomisch perspectief

Voor het slagen van de transitie naar een natuurinclusieve landbouw is het noodzakelijk dat er een nieuw bedrijfseconomisch perspectief voor de boeren komt. De boeren moeten de tijd krijgen om hierin stappen te zetten en zich hierbij gesteund voelen door overheden, kennisinstituten en natuurorganisaties. Noodzakelijke investeringen zullen alleen plaatsvinden op basis van een stabiel langjarig perspectief (> 10 jaar). Voor gezond en duurzaam geproduceerd voedsel moet een reële prijs betaald worden. De consument en de ketenpartijen moeten hiervoor verantwoordelijkheid nemen. Omdat er niet altijd een directe link is tussen product en consument, kan de transitie niet alleen vanuit de keten en de consument gefinancierd worden en zijn ook publieke middelen noodzakelijk. Naast provinciale en landelijke subsidies, kijken we hierbij nadrukkelijk ook naar het Europees landbouwbeleid en de verdere vergroening van het GLB en de Green Deal. Het is van groot belang om in beeld te brengen wat nodig is om deze transitie te versnellen en welke obstakels weggenomen moeten worden op zowel lokaal, provinciaal, nationaal als internationaal niveau.

6

Eén integrale benadering voor het landelijk gebied

Tot nu toe werden voor natuur, landbouw en openbare ruimte aparte sporen bewandeld en ambities opgesteld. Wij stellen voor de ambities voor de Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw, het Landschapsconvenant en het Deltaplan Biodiversiteitsherstel te integreren tot één integrale benadering voor het landelijk gebied. Dit vraagt om draagvlak bij en samenwerking tussen alle partijen die actief zijn in het landelijk gebied.

7

Programmatische aanpak

Er zijn vele initiatieven in Groningen op het gebied van biodiversiteit, landschapsherstel en duurzame en/of natuurinclusieve landbouw. Een snelle inventarisatie leverde maar liefst 137 lopende initiatieven op! Veel van deze initiatieven vinden plaats op projectbasis, waardoor de continuïteit niet is geborgd. Ze voldoen meestal niet aan alle succesfactoren zoals gedefinieerd in het Deltaplan Biodiversiteitsherstel. Ook is de samenwerking tussen de verschillende initiatieven beperkt. Wij stellen een programmatische aanpak voor met duidelijke doelen voor de (middel) lange termijn.

8

Gebiedsgerichte samenwerking

Beide voorgaande constatering resulteren in ons voorstel om fors te investeren in de gebiedsgerichte samenwerking. Er lopen nog slechts enkele gebiedsprocessen in de provincie en daarbuiten is er geen sprake van een structurele samenwerking tussen de partijen in het landelijk gebied. Over de gewenste vorm van deze samenwerking gaan we graag met de provincie in gesprek. Het zou bijvoorbeeld kunnen gaan om 'regionale PNLG's' die 2x per jaar bijeenkomen om alle lopende ontwikkelingen te bespreken en de voortgang van de uitvoering bewaken. Hierbij kan de eerdergenoemde indeling in zeven landschapstypen in Groningen leidend zijn.

9

Ruimtelijke ontwikkelingen

De integrale ontwikkeling van landbouw, landschap en biodiversiteit wordt sterk beïnvloed door ruimtelijke ontwikkelingen op het vlak van energietransitie (RES; zon en wind), klimaatadaptatie, bosstrategie en aanpak veenoxidatie. Met name de realisatie van zonneparken wordt momenteel vooral gestuurd door grondposities en netwerkcapaciteit. Een veel betere afstemming op de toekomstperspectieven voor landbouw, landschap en biodiversiteit is dringend gewenst. Hiervoor zijn provinciale spelregels nodig als basis voor een gebiedsgerichte uitwerking en mogelijk ook instrumenten vergelijkbaar met landinrichting. Gebiedsfondsen vanuit de energietransitie kunnen mede ingezet worden voor maatregelen ten behoeve van de biodiversiteit.

10

Kennis/Deltalab

Bij het herstel van de balans tussen landbouw, landschap en biodiversiteit zijn monitoring en ontwikkeling en uitwisseling van kennis cruciaal. De tweejaarlijkse 'Toestand van natuur en landschap in provincie Groningen' en de Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw spelen hierin een belangrijke rol. Het Deltaplan biedt een methodiek om prestaties van de verschillende grondeigenaren in beeld te brengen (KPI's) en zowel voor akkerbouw als melkveehouderij is reeds een bijpassende biodiversiteitsmonitor ontwikkeld. Aanvullend hierop willen partijen dat het Groningse akkerbouwgebied aangewezen wordt als Deltalab voor het landelijke Deltaplan Biodiversiteitsherstel. Dit draagt sterk bij aan monitoring en kennisontwikkeling bij de lopende initiatieven. Een kennisplatform kan sterk bijdragen aan de uitwisseling van opgedane kennis en de resultaten op het gebied van monitoring.

11

Inwoners van provincie Groningen

De beoogde transitie kan niet zonder de actieve betrokkenheid van de inwoners van provincie Groningen. Zij kunnen de transitie ondersteunen als consument, als vrijwilliger of door inrichting en beheer van eigen huis, tuin, erf of particulier natuurbesit. Deze kansen en energie willen we zoveel mogelijk benutten. Dorps- en wijkinitiatieven kunnen een belangrijke rol spelen in het versterken van de biodiversiteit in de eigen leefomgeving. We willen alle inwoners de mogelijkheid bieden om bij te dragen aan herstel van biodiversiteit en het stimuleren van natuurinclusieve landbouw in Groningen. In de traditie van 'Stad en Ommeland' willen we bruggen slaan tussen stedelijk en landelijk gebied en tussen burgers en boeren. We willen ook gezamenlijk investeren in educatie rond de thema's van landbouw, landschap en biodiversiteit, met de jeugd als belangrijke doelgroep.

Ondertekenaars nemen hun verantwoordelijkheid voor de beoogde transitie en erkennen dat onderling vertrouwen en goede samenwerking daarvoor noodzakelijk zijn. Ze hebben daarbij de volgende taakverdeling voor ogen:

THEMA	COÖRDINATIE
Transitie naar kringlooplandbouw / natuurinclusieve landbouw; herstel biodiversiteit agrarisch gebied	LTO Noord Collectieven West, Midden en Oost GrAJK
Herstel biodiversiteit openbare ruimte; landschappelijke dooradering	Landschapsbeheer Groningen Waterschappen, Gemeenten (Spoor)wegbeheerders, TenneT
Herstel biodiversiteit natuurgebieden; experimenteerruimte natuurinclusieve landbouw	Gronings Particulier Grondbezit Natuurmonumenten Staatsbosbeheer Het Groninger Landschap
Afstemming met ruimtelijke ontwikkelingen	Natuur en Milieufederatie Groningen
Burgerparticipatie en educatie	Landschapsbeheer Groningen, IVN Onderwijsinstellingen
Monitoring, kennisontwikkeling en kennisuitwisseling	RUG/WUR Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels o.a. <i>Hanzehogeschool, Terra</i>

Net als bij het landelijke Deltaplan Biodiversiteitsherstel is uitbreiding van dit netwerk gewenst, in eerste instantie met provincie Groningen en de organisaties die cursief zijn weergegeven.

Gezamenlijk doen we een oproep aan provincie Groningen om:

- Te komen tot een provinciedekkende strategie voor biodiversiteitsherstel en transitie naar een natuurinclusieve landbouw met het landschap als onderlegger en deze te vertalen in een programmatische aanpak;
- Regie te nemen op de diverse ruimtelijke ontwikkelingen op het vlak van energie en klimaat en te zorgen dat deze sporen elkaar onderling versterken;
- Een coördinerende rol te spelen in het op gang brengen van een gebiedsgerichte samenwerking waar al deze zaken in onderlinge samenhang worden uitgewerkt.

Ondertekenaars:

Jan Willem Kok,
Agrarische Natuurvereniging Oost-Groningen
Freek Nieuwenhuis,
Collectief Groningen West
Wouter Schep,
Collectief Midden Groningen
Nel Sangers,
Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels
Willem Dinkla,
Gronings Agrarisch Jongeren Kontakt (GrAJK)
Janneke Snijder,
Gronings Particulier Grondbezit
Marco Glastra,
Het Groninger Landschap

Kees Siderius,
IVN Noord-Nederland
Peter Hellinga,
Landschapsbeheer Groningen
Wietse Duursma,
LTO Noord
Jan-Willem Lobeek,
Natuur en Milieufederatie Groningen
Rombout Bennema,
Natuurmonumenten
Raymond Klaassen,
Rijksuniversiteit Groningen
Rieks van der Wal,
Staatsbosbeheer

